

на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції необхідно визнати життя та здоров'я людини. Зробити такий висновок ми можемо на підставі того, що право споживачів на безпечну продукцію виникає в межах господарської діяльності, а самі відносини, які мають місце в цьому випадку, пов'язані із забезпеченням права особи на безпеку життя та здоров'я.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Є. О. Письменський

В. Б. Дацюк, аспірант, кафедра кримінально-правових дисциплін та міжнародного кримінального права, Ужгородський національний університет

УДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ КОРПОРАТИВНИХ ВІДНОСИН ЯК НАПРЯМ ЗАКОНОТВОРЕННЯ

Як відомо, корпоративні права є похідними від права власності на акції або права на частку у статутному капіталі господарського товариства. З огляду на це необхідність кримінально-правової охорони корпоративних відносин напряму пов'язана із такими завданнями кримінального законодавства, як забезпечення охорони прав і свобод людини та громадянина, а також права власності від злочинних посягань. У зв'язку із цим ті суспільно небезпечні та протиправні дії, які мають на меті посягання на передбачений законодавством порядок реалізації корпоративних прав та обов'язків (а саме зловживання у сфері корпоративних відносин), повинні отримувати належну кримінально-правову кваліфікацію.

Про існуючий зв'язок між корпоративними та кримінально-правовими відносинами часто наголошується в наукових працях сучасних вчених-кримінологів. Так, на думку А. А. Ен-

гельгардта, будь-яке корпоративне рішення повинне враховувати кримінально-правові ризики, оскільки основні положення кримінального права суттєво впливають на розуміння корпоративних норм та практику корпоративної діяльності, а також сприяють утворенню меж допустимого в даній сфері. У свою чергу А. Н. Зенкін вказує на дуже тонку межу між неналежною реалізацією суб'єктом корпоративних відносин своїх прав та обов'язків і вчиненням кримінально караного діяння, а А. Е. Козловська звертає увагу на недостатність традиційних кримінально-правових норм, що передбачають відповідальність за злочини проти власності та економічні злочини, для кваліфікації корпоративних захоплень підприємств і наголошує на необхідності встановлення самостійної кримінальної відповідальності за такі діяння. Натомість вчена-корпоративіст О. Р. Кібенко відзначає наступне: «досвід більшості європейських країн свідчить, що передбачені цивільним правом засоби захисту прав учасників господарських товариств є слабкими та у багатьох випадках непридатними для притягнення до відповідальності директорів товариства. Тому сучасні акти корпоративного законодавства провідних європейських країн містять десятки складів правопорушень, за які передбачається адміністративна чи кримінальна відповідальність».

У чинному КК України можна виділити низку спеціальних норм, які закріплюють кримінальну відповідальність за діяння, що вчиняються у сфері корпоративних відносин або так чи інакше пов'язані із посяганням на корпоративні права: ст. 222¹, 223¹, 223², 224, 232¹, 232². У той же час злочинність у сфері корпоративних відносин не обмежується лише цим переліком діянь, а, залежно від об'єкта та предмета посягання, охоплює широкий спектр складів злочинів, починаючи зі злочинів проти власності і закінчуючи різного роду економічними та службовими злочинами. Зокрема, Я. І. Соловій виділяє близько 20 статей КК України, за якими можливе притягнення до кримінальної відповідальності у зв'язку із вчиненням дій, пов'язаних із рейдерством. Однак таке «різноманіття» поєднане із відсутністю в законодавстві чіткого визначення поняття «рейдерство» та

його ознак значно ускладнює реальну можливість притягнення рейдерів до кримінальної відповідальності. При цьому, як зазначає О. Р. Кібенко, деякі склади злочинів сформульовані таким чином, що на практиці їх взагалі вчинити неможливо, а ті порушення, які на практиці мають місце, навпаки не знайшли відображення в нормах чинного кримінального законодавства.

У результаті проведеного нами опитування серед 184 практикуючих юристів, а також викладачів та студентів юридичних вузів 68 % респондентів вказали, що чинний КК України недостатньою мірою забезпечує охорону корпоративних прав фізичних та юридичних осіб. При цьому 76 % опитаних висловилися за введення в КК спеціальної статті, яка передбачала б відповідальність за рейдерство, а 66 % підтримали криміналізацію корпоративного шантажу (грінмейлу).

Викладені обставини зумовлюють об'єктивну необхідність удосконалення кримінально-правової охорони корпоративних відносин з урахуванням міжнародного досвіду та специфіки власне корпоративних відносин як таких. На підставі узагальнення позицій згаданих вище авторів ми вважаємо, що основними напрямками законотворчої роботи, спрямованої на реформування кримінального законодавства в цій частині, є:

- запровадження диференційованої кримінальної відповідальності за порушення норм корпоративного законодавства;
- посилення кримінальної відповідальності членів виконавчого органу корпорації за дії, вчинені не на користь товариства;
- введення до КК спеціальних норм, що передбачають відповідальність за рейдерство та корпоративний шантаж (Грінмейл).

Науковий керівник – д-р юрид. наук, проф. В. М. Попович